

The Capital of Scandinavia

Årsredogörelse 2017

Stadsrevisionen

Stockholms
stad

Innehåll

Förord av ordförandena 3

Bedömning av stadens verksamheter 2017 4

Övrig granskning 10

Förord

Vi revisorer har, på kommunfullmäktiges uppdrag, granskat samtliga nämnder och bolag i den omfattning som följer av god revisionssed.

Vi kan konstatera att flertalet av stadens verksamheter bidrar till måluppfyllelse vad gäller fullmäktiges mål. För staden som helhet bedömer vi att tre av fyra inriktningsmål uppnås. Det mål som delvis uppnås är *Ett Stockholm som håller samman*. Liksom föregående år visar utbildningsnämnden bristande måluppfyllelse. Kunskapsresultaten totalt sett har förbättrats men målen nås exempelvis inte när det gäller andelen behöriga till nationella program och andel elever som uppnått målen i alla ämnen. Ett fortsatt arbete för att förbättra kunskapsresultaten är därför angeläget. Staden genomför ett antal aktiviteter och trygghetsskapande åtgärder. Trots det visar stadens trygghetsmätning att stockholmarnas upplevda trygghet har minskat de senaste åren. Det är därför viktigt att utvärdera att aktiviteter och insatser får avsedd effekt.

Även under 2017 har bostadsbyggandet varit ett prioriterat område. För flertalet årsmål kopplade till verksamhetsmålet *Stockholm är en stad med högt bostadsbyggande där alla kan bo* har staden en god

måluppfyllelse. Liksom föregående år kan vi dock notera att för antal färdigställda studentbostäder har årsmålen inte nåtts.

För att möta behoven i en växande stad krävs ökade investeringar. Investeringarna har dock inte genomförts i den omfattning som planerats, vilket vi ser allvarligt på. Utfallet för genomförda investeringar är betydligt lägre än budget. Liksom föregående år framför vi vikten av en analys av vilka konsekvenser detta får för stadens ekonomi och finansiering.

Flertalet nämnder och bolag har en god styrning, kontroll och uppföljning av sin verksamhet och det finns en följsamhet mot lagstiftning och god redovisningssed vad gäller nämndernas räkenskaper. Vissa avvikelser finns exempelvis vad gäller direktupphandling. Upphandling och avtalsuppföljning är ett för staden strategiskt områden, vilket gör det angeläget att följa upp nämnder och bolags efterlevnad vad gäller stadens riktlinjer och lagstiftning.

I denna årsredogörelse gör vi en kortfattad sammanfattning av granskningen för kommunstyrelsen, nämnder och bolag. Framför allt kommenteras granskning där avvikelser finns och där förbättringsområden har identifierats.

Ulf Bourker Jacobsson
Ordförande grupp 3

Bosse Ringholm
Ordförande grupp 1

Michael Santesson
Ordförande grupp 2

Bedömning av stadens verksamheter 2017

Samlad bedömning

Vi har för år 2017 granskat om verksamheten inom kommunstyrelsen och övriga nämnder sköts på ett ändamålsenligt och från ekonomisk synpunkt tillfredsställande sätt, om räkenskaperna är rättvisande och om den interna kontrollen är tillräcklig.

När det gäller stadens bolag har lekmannarevisorerna granskat om bolagens verksamhet sköts på ett ändamålsenligt och från ekonomisk synpunkt tillfredsställande sätt samt om den interna kontrollen är tillräcklig.

Generella kriterier för granskning och bedömningar, liksom det samlade resultatet av gjorda bedömningar, framgår av upprättade årsrapporter. Utöver årsrapporterna har också ett antal projektrapporter tagits fram under året, vilka sammanfattas i denna årsredogörelse.

Kommunfullmäktige har fastställt fyra inriktningsmål, som är verksamhetsövergripande och gäller för samtliga nämnder och bolag. De beslutade inriktningsmålen är:

- Ett Stockholm som håller samman
- Ett klimatsmart Stockholm
- Ett ekonomiskt hållbart Stockholm
- Ett demokratiskt hållbart Stockholm

Utifrån fastställda inriktningsmål har kommunfullmäktige beslutat om 26 verksamhetsmål som konkretiserar de övergripande målen. Kopplat till verksamhetsmålen har fullmäktige fastställt ett antal indikatorer. Utöver verksamhetsmålen har sex finansiella mål fastställts.

Vi har vid den årliga granskningen av stadens nämnder och bolag bedömt i vilken omfattning resultaten är förenliga med de mål som kommunfullmäktige fastställt. Detta har bland annat skett genom att vi har granskat hur nämnder och bolag arbetat utifrån kommunfullmäktiges verksamhetsmål med tillhörande indikatorer och aktiviteter. Målbedömningar per nämnd och bolag utvecklas i respektive nämnds årsrapport och respektive bolags granskningspromemoria.

Sammantaget bedömer stadsrevisionen att kommunstyrelsen i rollen att styra, leda och ha uppsikt över staden och dess verksamheter inkl. bolag och kommunalförbund bedrivit verksamheten på ett delvis ändamålsenligt och tillfredsställande sätt. Bedömningen grundar sig på att tre av inriktningsmålen som kommunfullmäktige fastställt är uppfyllda och att ett inriktningsmål delvis är uppfyllt. Inriktningsmålen *Ett klimatsmart Stockholm*, *Ett ekonomiskt hållbart Stockholm* och *Ett demokratiskt hållbart Stockholm* bedöms som uppfyllda och inriktningsmålet *Ett Stockholm som håller samman* som delvis uppfyllt. Från ekonomisk synpunkt har verksamheten bedrivits på ett tillfredsställande sätt. Den interna kontrollen bedöms ha varit tillräcklig.

Stadsrevisionens samlade bedömning är att stadens årsredovisning i allt väsentligt uppfyller kraven på rättvisande räkenskaper och är upprättad enligt god redovisningssed. Utifrån genomförd granskning av nämndernas bokslut för år 2017 bedöms alla nämnder ha rättvisande räkenskaper. Samtliga bolag bedöms ha rättvisande redovisning.

Stadsrevisionens bedömning är att resultatet i årsredovisningen är förenligt med de finansiella mål som fullmäktige fastställt. Stadsrevisionen konstaterar att samtliga sex finansiella mål har uppnåtts.

Vi tillstyrker att kommunfullmäktige beviljar kommunstyrelsen och samtliga nämnder samt dess ledamöter ansvarsfrihet för verksamheten år 2017.

Nämndernas verksamhet

Vår granskning av Stockholms stads nämnder visar sammantaget att verksamheterna, i allt väsentligt, bedrivits på ett ändamålsenligt och från ekonomisk synpunkt tillfredsställande sätt, att den interna kontrollen är tillräcklig och att räkenskaperna är rättvisande. Undantagna är servicenämnden, fastighetsnämnden, trafiknämnden, överförmyndarnämnden, utbildningsnämnden samt stadsdelsnämnderna Rinkeby-Kista, Södermalm och Älvsjö, vilka kommenteras under respektive revisorsgrupp.

Revisorsgrupp 1

Revisorsgrupp 1 granskar kommunstyrelsen, servicenämnden, skönhetsrådet och valnämnden samt samordnar koncern- och bolagsgranskning. Gruppen behandlar också granskningar som genomförs i projektform.

När det gäller kommunstyrelsens egen verksamhet, servicenämnden, skönhetsrådet och valnämnden är vår bedömning att dessa har bedrivit verksamheten på ett ändamålsenligt och från ekonomisk synpunkt tillfredsställande sätt. Den interna kontrollen har varit tillräcklig med undantag av *servicenämnden*. För servicenämnden bedöms den interna kontrollen inte vara helt tillräcklig. Avvikelser har framförallt identifierats i granskningarna avseende avtalsuppföljning (persontransport) och nämndens delegationsordning.

När det gäller kommunstyrelsens styrning, uppföljning och kontroll på en kommunövergripande nivå hänvisas till avsnittet på föregående sida avseende den samlade bedömningen samt kommunstyrelsens årsrapport.

Revisorsgrupp 2

Revisorsgrupp 2 granskar exploateringsnämnden, fastighetsnämnden, idrottsnämnden, kulturnämnden, kyrkogårdsnämnden, miljö- och hälsoskyddsnämnden, stadsbyggnadsnämnden, trafiknämnden, avfallsnämnden samt utbildningsnämnden.

Vi bedömer sammantaget att nämnderna i allt väsentligt har bedrivit verksamheterna på ett ändamålsenligt och från ekonomisk synpunkt tillfredsställande sätt. Nämndernas interna kontroll har varit tillräcklig och räkenskaperna är i allt väsentligt rättvisande. Några avvikelser finns, vilka kommenteras nedan.

Vad gäller *utbildningsnämnden* bedömer vi att nämnden inte helt har bedrivit verksamheten på ett ändamålsenligt och tillfredsställande sätt. Bedömningen grundar sig i att nämnden redovisar en bristande måluppfyllelse för nämndens kärnverksamhet. Trots att kunskapsresultaten, totalt sett, har förbättrats jämfört med år 2016 nås inte målen för några av de indikatorer som är av särskild vikt för resultatet, till exempel andelen elever behöriga till nationella program och andelen elever som uppnått målen i alla ämnen.

Vi bedömer att *fastighetsnämnden* inte har bedrivit verksamheten på ett helt ändamålsenligt och tillfredsställande sätt. Brister har noterats i följsamhet till kommunfullmäktiges mål. Detta gäller bland annat styrning och uppföljning av målet ”Hållbar energianvändning”. Vad gäller investeringarna har de genomförts i betydligt mindre omfattning än planerat vilket är anmärkningsvärt. Vidare bedömer vi att nämndens interna kontroll inte har varit tillräcklig. Årets granskning har identifierat väsentliga brister i efterlevnad av lagar och bestämmelser. Bland annat i följsamhet till lag om offentlig upphandling (LOU), stadens riktlinjer för direktupphandling, redovisningspraxis samt till stadens regler för ekonomisk förvaltning.

För *trafiknämnden* bedömer vi att nämndens interna kontroll inte har varit helt tillräcklig, till följd av brister i prognosarbetet för investeringsverksamheten och följsamhet till kraven i LOU och stadens riktlinjer för direktupphandling. Vad gäller investeringarna har de genomförts i betydligt mindre omfattning än planerat vilket inte är acceptabelt.

För *exploateringsnämnden* bedömer vi att nämnden i huvudsak bedrivit verksamheten på ett ändamålsenligt och från ekonomiskt tillfredsställande sätt. Vad gäller investeringarna har de dock genomförts i betydligt mindre omfattning än planerat. Avvikelsen är anmärkningsvärd.

För övriga nämnder har vi inte noterat några väsentliga avvikelser som påverkar våra samlade bedömningar. En översiktlig sammanställning av våra bedömningar för samtliga nämnder redovisas på sidan 9.

Revisorsgrupp 3

Revisorsgrupp 3 granskar samtliga stadsdelsnämnder, socialnämnden, arbetsmarknadsnämnden, äldre- och överförmyndarnämnden.

Vi bedömer sammantaget att nämnderna i allt väsentligt har bedrivit verksamheterna på ett ändamålsenligt och från ekonomisk synpunkt tillfredsställande sätt. Nämndernas interna kontroll har varit tillräcklig och räkenskaperna är i allt väsentligt rättvisande. Några avvikelser finns, vilka kommenteras på sidan 8.

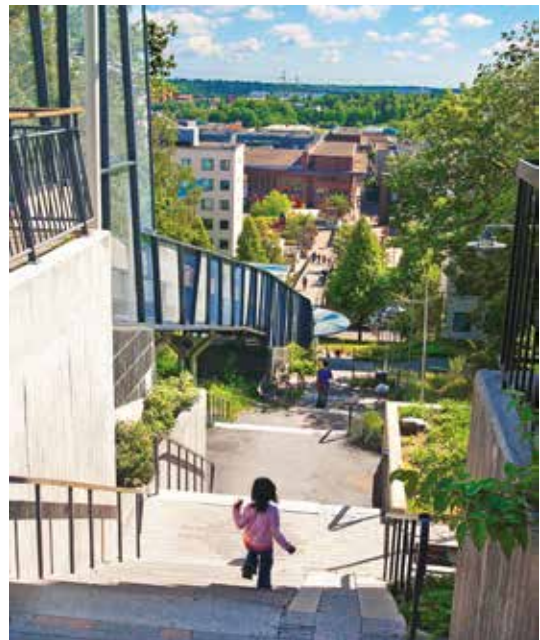
Överförmyndarnämnden bedöms delvis ha bedrivit verksamheten på ett ändamålsenligt och från ekonomisk synpunkt tillfredsställande sätt. Bedömningen grundar sig i att fyra av fem verksamhetsmål uppnås. Målet Stockholms stad är en bra arbetsgivare uppnås delvis. Därutöver har nämnden beslutat om ytterligare mål med varierad grad av måluppfyllelse. Vidare bedöms att överförmyndarnämndens styrning, uppföljning och kontroll av verksamheten inte varit helt tillräcklig. Arbetet med den interna kontrollen har inte genomförts på ett tillräckligt strukturerat sätt och har inte varit integrerat i det löpande arbetet under året. Granskningar visar också på utvecklingsområden bland annat vad gäller handlägningsprocessen av årsräkningar och beslut om arvode. Vidare att fördelning av ansvar och befogenheter inte är tydligt i nämndens delegationsordning.

Vad gäller *Rinkeby-Kista stadsdelsnämnd* bedöms verksamheten inte ha bedrivits på ett helt ändamålsenligt sätt då det verksamhetsmässiga resultatet inte fullt ut är förenligt med kommunfullmäktiges mål. Nämnden bedömer att ett av kommunfullmäktiges fyra inriktningsmål har uppfyllts delvis, Ett demokratiskt hållbart Stockholm.

För *Södermalms stadsdelsnämnd* bedöms att nämndens styrning, uppföljning och kontroll av verksamheten inte har varit helt tillräcklig. För flera av årets granskningar har brister noterats, bland annat avseende nämndens uppföljning av beslutade insatser för personer med funktionsnedsättning, ledningssystem för kvalitet inom äldreomsorgen, direktupphandling samt nämndens delegationsordning.

Gällande *Ålvsjö stadsdelsnämnd* bedöms att nämndens styrning, uppföljning och kontroll av verksamheten inte har varit helt tillräcklig. Bedömningen grundar sig på de brister som framkommit i årets granskningar bland annat avseende direktupphandling och prognossäkerhet.

För övriga nämnder har vi inte noterat några väsentliga avvikelser som påverkar den samlade bedömningen. En översiktlig sammanställning av våra bedömningar för samtliga nämnder redovisas på sidan 9.

Stadshuskoncernens bolag

Revisionskontoret har upprättat granskningspromemorior för bolagen som underlag till lekmannarevisorernas granskningsrapporter. Lekmannarevisorerna har i enlighet med aktiebolagslagens 10 kap 14 § lämnat sina granskningsrapporter till bolagsstyrelserna för vidare befordran till årsstämmorna.

Lekmannarevisorerna har inte i någon granskningsrapport riktat kritik mot styrelsen eller VD. Under avsnittet Stadens bolag återfinns en översiktlig redovisning av lekmannarevisorernas granskningar.

Kommunalförbund

Storstockholms brandförsvärsförbund har en direktion med representanter från de kommuner som ingår i förbundet. Stockholms stad har ordförandeposten i direktionen och för närvarande har Stockholms stad inte någon förtroendevald revisor i förbundet. Revisionen utförs av fyra förtroendevalda revisorer som biträds av en revisionsbyrå. Revisorerna har lämnat sin revisionsberättelse samt redogörelse för år 2017.

Stiftelser

Kommunfullmäktige utser ledamöter och revisorer i Stiftelsen Hotellhem, Skärgårdsstiftelsen, Stiftelsen Stockholms sjöfartshotell, Stiftelsen Barnens dag, Stiftelsen Stockholms läns äldrecentrum, Stiftelsen Tyrestaskogen samt Stiftelsen Handelshögskolan. Stiftelserna är självständiga och ingår inte i stadens årsbokslut. För varje stiftelse lämnar de förtroendevalda revisorerna en revisionsberättelse.

Revisorernas bedömningar av facknämndernas verksamhet under år 2017

	Verksamhetens ändamålsenlighet och ekonomi	Intern kontroll	Bokslut och räkenskaper
Nämnd			
Kommunstyrelsen – egen verksamhet	▶ Tillfredsställande	▶ Tillräcklig	▶ Rättvisande
Servicenämnden	▶ Tillfredsställande	▶ Inte helt tillräcklig	▶ Rättvisande
Avfallsnämnden	▶ Tillfredsställande	▶ Tillräcklig	▶ Rättvisande
Exploateringsnämnden	▶ Tillfredsställande	▶ Tillräcklig	▶ Rättvisande
Fastighetsnämnden	▶ Inte helt tillfredsställande (verksamhet)	▶ Inte tillräcklig	▶ Rättvisande
Idrottsnämnden	▶ Tillfredsställande	▶ Tillräcklig	▶ Rättvisande
Kulturnämnden – avseende kulturförvaltningen	▶ Tillfredsställande	▶ Tillräcklig	▶ Rättvisande
Kulturnämnden – avseende stadsarkivet	▶ Tillfredsställande	▶ Tillräcklig	▶ Rättvisande
Kyrkogårdsnämnden	▶ Tillfredsställande	▶ Tillräcklig	▶ Rättvisande
Miljö- och hälsoskyddsnämnden	▶ Tillfredsställande	▶ Tillräcklig	▶ Rättvisande
Stadsbyggnadsnämnden	▶ Tillfredsställande	▶ Tillräcklig	▶ Rättvisande
Trafiknämnden	▶ Tillfredsställande	▶ Inte helt tillräcklig	▶ Rättvisande
Utbildningsnämnden	▶ Inte helt tillfredsställande (verksamhet)	▶ Tillräcklig	▶ Rättvisande
Arbetsmarknadsnämnden	▶ Tillfredsställande	▶ Tillräcklig	▶ Rättvisande
Socialnämnden	▶ Tillfredsställande	▶ Tillräcklig	▶ Rättvisande
Äldrenämnden	▶ Tillfredsställande	▶ Tillräcklig	▶ Rättvisande
Överförmyndarnämnden	▶ Inte helt tillfredsställande (verksamhet)	▶ Inte helt tillräcklig	▶ Rättvisande

Revisorernas bedömningar av stadsdelsnämndernas verksamhet under år 2017

	Verksamhetens ändamålsenlighet och ekonomi	Intern kontroll	Bokslut och räkenskaper
Nämnd			
Bromma	▶ Tillfredsställande	▶ Tillräcklig	▶ Rättvisande
Enskede-Årsta-Vantör	▶ Tillfredsställande	▶ Tillräcklig	▶ Rättvisande
Farsta	▶ Tillfredsställande	▶ Tillräcklig	▶ Rättvisande
Hägersten-Liljeholmen	▶ Tillfredsställande	▶ Tillräcklig	▶ Rättvisande
Hässelby-Vällingby	▶ Tillfredsställande	▶ Tillräcklig	▶ Rättvisande
Kungsholmen	▶ Tillfredsställande	▶ Tillräcklig	▶ Rättvisande
Norrmalm	▶ Tillfredsställande	▶ Tillräcklig	▶ Rättvisande
Rinkeby-Kista	▶ Inte helt tillfredsställande (verksamhet)	▶ Tillräcklig	▶ Rättvisande
Skarpnäck	▶ Tillfredsställande	▶ Tillräcklig	▶ Rättvisande
Skärholmen	▶ Tillfredsställande	▶ Tillräcklig	▶ Rättvisande
Spånga-Tensta	▶ Tillfredsställande	▶ Tillräcklig	▶ Rättvisande
Södermalm	▶ Tillfredsställande	▶ Inte helt tillräcklig	▶ Rättvisande
Älvsjö	▶ Tillfredsställande	▶ Inte helt tillräcklig	▶ Rättvisande
Östermalm	▶ Tillfredsställande	▶ Tillräcklig	▶ Rättvisande

Övrig granskning

Den årliga granskningen består av grundläggande granskning och fördjupad granskning. Fördjupande granskningar genomförs ofta som särskilda projekt. Projekten kan beröra en eller flera nämnder och bolag. Samtliga revisionsprojekt som genomförts under revisionsåret 2017 framgår översiktligt i detta kapitel. Det genomförs också ett antal fördjupade granskningar per nämnd och bolag som redovisas i årsrapporten för respektive nämnd samt granskningspromemorian för respektive bolag. Ett urval av dessa fördjupningar redovisas nedan.

Infrastruktur och bostäder

Stadens bostadsförsörjningsansvar (rapport 2018:4) Kommunernas ansvar för bostadsförsörjningen är reglerat i lag om kommunernas bostadsförsörjningsansvar (2000:1383). Enligt lagen ska kommunen planera bostadsförsörjningen i syfte att skapa förutsättningar för alla kommuninvånare att leva i goda bostäder. Kommunfullmäktige ska under varje mandatperiod anta riktlinjer för kommunens bostadsförsörjning. Stockholms stad har som mål att vara en stad för alla, vilket innebär att bostäder också ska byggas för grupper med svag ställning på bostadsmarknaden.

En granskning har genomförts utifrån lagkrav samt kommunfullmäktiges målsättning i budget 2017. Granskningen har avgränsats till tre av sju av stadens prioriterade grupper på bostadsmarknaden; nyanlända, studenter och ungdomar/unga vuxna. Förutom kommunstyrelsen har socialnämnden, exploateringsnämnden, stadsbyggnadsnämnden, Stockholms Stadshus AB, AB Stockholmshem, Micasa Fastigheter i Stockholm AB, Bostadsförmedlingen i Stockholm AB samt SHIS Bostäder ingått i granskningen.

Granskningen visar att stadens riktlinjer för bostadsförsörjningen innehåller nulägesbeskrivningar och genomförda insatser för de olika grupperna, dock saknas en tydlig planering framåt och en genomförandeplan samt hur och när uppföljning ska ske. Det saknas även en analys avseende efterfrågan på bostäder för de av kommunfullmäktige prioriterade grupperna.

För nyanlända planeras modulhus för att lösa en del av boendefrågan. När det gäller att få fram lägenheter för studenter och unga vuxna sker det genom både nyproduktion och prioritering bland befintliga hyresrätter. Det innebär dock inte att efterfrågan är tillgodosedd vad gäller bostäder för dessa grupper. I stadens budget för år 2018 anges bland annat att nämnder och bolagsstyrelser ska ha fokus på bostäder för grupper som står långt ifrån bostadsmarknaden. Staden ska arbeta för låga byggkostnader i dessa projekt och säkerställa genomförande av de så kallade Stockholmshusen samt intensifiera arbetet för att få fram fler bostäder för grupper som staden har ett särskilt bostadsförsörjningsansvar för, med prioritering på nyanlända. Socialnämnden har också i uppdrag att sammanställa behoven av bostäder för grupper som staden har ett särskilt bostadsförsörjningsansvar för.

Markanvisningspolicy och tomträttsavgälder

En granskning har genomförts av exploateringsnämndens följsamhet till fullmäktiges markanvisningspolicy och beslut om tomträttsavgälder vid avgäldsfrihet. Granskningen har omfattat ett urval av beslutsärenden gällande markanvisning. I granskade ärenden saknades information om vilken förfarandeform som användes vid markanvisningsbesluten och vilka beslutsgrunder som nämnden anför i beslutsunderlaget. Granskningen visade vidare att det saknas styrdokument som stöd för nämndens beslut i ärenden om avgäldsfrihet för tomträttsavgälder. Nämnden rekommenderas därför att säkerställa att kraven i markanvisningspolicyn samt rutinen för markanvisningsbeslut följs och dokumenteras vid markanvisningsbeslut. Detta utifrån tydliggörande av bland annat vald förfarandeform, motiv till vald förfarandeform samt giltighetstid för beslutad markanvisning. Vidare bör nämnden också besluta om styrdokument för avgäldsfrihet, där bland annat principer och beräkningsmodell framgår tydligt.

Utvärderingar av exploateringsprojekt i stadsbyggnadsprocessen

Ledstången är ett verktyg för medarbetare på exploaterings-, stadsbyggnads- och trafikkontoren samt miljöförvaltningen för gemensamma rutiner i exploateringsprojekt gällande stadsbyggnadsprocessen. En granskning har genomförts i syfte att kontrollera om exploateringsnämnden genomför erfarenhetsåterföring (utvärdering) på så sätt som anges i Ledstången. Granskningen visar att aktiviteten erfarenhetsåterföring i Ledstången inte har genomförts. Istället sker utvärderingar av exploateringsprojekt via slutredovisningar som utarbetas av exploateringskontoret. Dessa genomförs dock inte på sådant sätt som Ledstången anger, det vill säga i samverkan med de andra förvaltningarna (stadsbyggnads- och trafikkontoren samt miljöförvaltningen). Enligt revisionens mening ger slutredovisningarna inte tillräckligt bra förutsättningar för tillfredsställande utvärderingar av exploateringsprojekten. Detta eftersom det i slutredovisningarna redovisas i mycket liten utsträckning om tidsplaner har hållits, om projektbemanning och arbetsfördelning i projekten har fungerat samt om beslutsunderlagen har varit adekvata och tillräckliga för genomförandet. Viss erfarenhetsåterföring sker muntligt på exploateringskontorets avdelnings- och enhetsmöten. Utifrån genomförd granskning rekommenderas nämnden att erfarenhetsåterföring sker på det sätt som bestämts i Ledstången i samverkan med stadsbyggnadsnämnden, trafiknämnden samt miljö- och hälsoskyddsnämnden. Vidare bör nämnden utveckla arbetet med att ta tillvara erfarenheterna i genomförda exploateringsprojekt, till exempel genom löpande erfarenhetsåterföringar i samverkan med stadsbyggnadsnämnden, trafiknämnden samt miljö- och hälsoskyddsnämnden.

Trygghet och demokrati

Trygghet och delaktighet (rapport 2017:6)

En granskning har genomförts av om staden genomför aktiviteter för trygghetsskapande åtgärder i närmiljön och för medborgarnas delaktighet i den lokala samhällsutvecklingen. Förutom kommunstyrelsen har trafiknämnden, socialnämnden, stadsdelsnämnderna Enskede-Årsta-Vantör, Kungsholmen och Spånga-Tensta samt AB Svenska Bostäder ingått i granskningen. Granskningen visar att det i huvudsak finns en tydlig ansvarsfördelning för att genomföra insatser för trygghetsskapande åtgärder och medborgarnas delaktighet. Stadsdelsnämnderna har tagit fram lokala utvecklingsprogram som ger nämnderna ett verktyg för att arbeta med frågorna. Staden har genom Hållbarhetskommissionens arbete och de lokala utvecklingsprogrammen tagit ett större helhetsgrepp över arbetet. Samverkan sker med både interna och externa aktörer.

De granskade nämnderna och bolaget genomför aktiviteter för trygghetsskapande åtgärder i närmiljön. Trots de insatser som genomförs visar stadens trygghetsmätning att andelen stockholmare som upplever otrygghet i bostadsområdet har ökat de senaste åren. För att säkerställa att det arbete som pågår ger avsedda effekter bör de samlade insatserna inom ramen för stadsdelsnämndernas lokala utvecklingsarbete analyseras och utvärderas, utöver den uppföljning som sker inom ramen för den ordinarie budgetprocessen. Det är angeläget att arbeta strategiskt och samlat kring trygghetsfrågorna.

Revisionsrapporter

2017:6 Trygghet och delaktighet

2017:7 Utredningstider inom individ- och familjeomsorg

2017:8 Direktupphandling

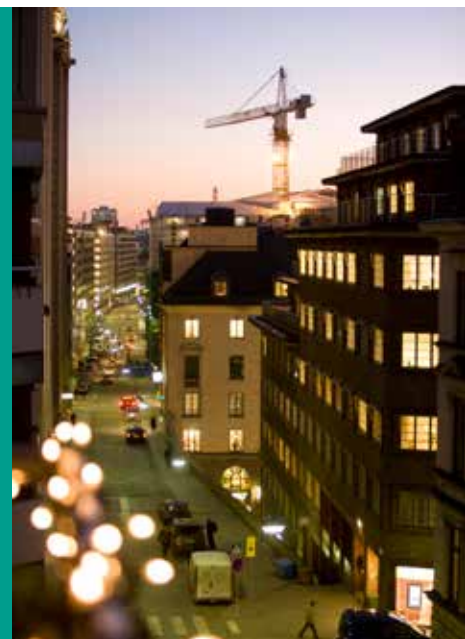
2017:9 Miljöprogrammet – Hållbar energianvändning

2018:1 Kränkande behandling i grundskolan

2018:2 Stadens mottagande av nyanlända

2018:3 Kompetensförsörjning inom förskola, skola och socialtjänst

2018:4 Stadens bostadsförsörjningsansvar

Föreningslivets tillgång till lokaler

En granskning har genomförts av om stadens arbete med att tillgängliggöra lokaler för föreningslivet sker enligt intentionerna i kommunfullmäktiges budget 2017. Granskningen visar att det pågår ett aktivt arbete i staden för att tillgängliggöra lokaler för föreningslivet och civilsamhället. Idrottsnämnden och kulturnämnden samverkar med utbildningsnämnden och SISAB för att genomföra kommunfullmäktiges uppdrag om att tillgängliggöra fler skolidrottshallar och andra skollokaler.

Nyanlända

Stadens mottagande av nyanlända (rapport 2018:2)

En granskning har genomförts av om stadens mottagande av nyanlända sker utifrån lagkrav och stadens budget. Förutom kommunstyrelsen har arbetsmarknadsnämnden, socialnämnden, utbildningsnämnden, Stiftelsen Hotellhem i Stockholm (SHIS) samt stadsdelsnämnderna Skärholmen och Södermalm ingått i granskningen. Granskningen visar att stadens mottagande i huvudsak sker utifrån lagstiftningens krav och stadens budget. Kommunstyrelsen har tillsammans med stadens nämnder, bolag och SHIS genomfört ett utvecklingsarbete med mottagandet av nyanlända utifrån uppdrag i budget. Den övergripande uppföljning och utvärdering av stadens mottagande av nyanlända behöver dock utvecklas. Detta för att säkerställa att insatser till målgruppen ger förväntat resultat.

Ensamkommande barn – personliga utgifter

En granskning har genomförts av om berörda nämnder säkerställer att de ensamkommande barn som placerats i särskilda boenden har likvärdig tillgång till ersättning för personliga utgifter såsom kläder, fickpengar och fritidsaktiviteter. Nationellt saknas det en vedertagen definition dels av vad personliga utgifter inbegriper, dels av vilken ersättning för personliga utgifter ensamkommande barn ska erhålla. Granskningen har omfattat stadsdelsnämnderna Bromma, Skärholmen, Kungsholmen och Älvsjö samt socialnämnden.

Granskningen visar att det inte finns någon stadsgemensam riktlinje avseende belopp eller vilka typer av personliga utgifter de ensamkommande barnen har rätt till. Nämnderna ställer olika krav på utförarna avseende ersättning för personliga utgifter. Sammantaget bedöms att det finns ett behov av ett stadsgemensamt regelverk avseende vilken ersättning för personliga utgifter de ensamkommande barnen har rätt till.

Barn och unga

Kränkande behandling i grundskolan
(rapport 2018:1)

En granskning har genomförts av om utbildningsnämnden arbetar för att förebygga, förhindra och åtgärda kränkningar i grundskolan utifrån gällande lagstiftning. Granskningen har avgränsats till utbildningsnämnden och fyra grundskolor. Granskningen visar att nämndens och skolornas rutiner för uppföljning och analys avseende kränkande behandling är otillräcklig. Vidare har inte samtliga granskade skolor tillräckliga rutiner för det upptäckande och förebyggande arbetet. I detta arbete behöver också eleverna involveras. Samtliga skolor har dock rutiner för att åtgärda kränkningar. Nämndens anmälningrutin vad gäller kränkande behandling behöver efterlevas i större utsträckning.

Utifrån genomförd granskning rekommenderas nämnden bland annat att säkerställa att samtliga skolor arbetar mer målinriktat och att det finns rutiner vad gäller det upptäckande och förebyggande arbetet, inklusive nätkränkningar. Vidare måste nämnden försäkra sig om att det finns rutiner för uppföljning och analys, både centralt och i skolorna. Detta kan öka förutsättningarna för nämnden och skolor att uppmärksamma en viss typ av kränkningar och bekämpa dem särskilt.

Systematiska kvalitetsarbetet i grundskolan

En granskning har genomförts av om utbildningsnämnden säkerställer att grundskolorna bedriver ett systematiskt kvalitetsarbete utifrån skollagen och stadens budget 2017 samt i vilken utsträckning det sker ett systematiskt kvalitetsarbete på grundskolorna. Granskningen visar att det i granskade skolor finns fungerande system för styrning och uppföljning avseende det systematiska kvalitetsarbetet. Vidare att ansvarsfördelningen är tydlig och att det finns former för dokumentation. Personalen upplever att de har tid för reflektion samt att vårdnadshavare och elever ges möjlighet att påverka kvalitetsarbetet. Dock bedöms utvärdering av skolans genomförda arbete och resultat vara ett utvecklingsområde. Vidare att utbildningsnämnden i viss utsträckning säkerställer att grundskolorna bedriver ett systematiskt kvalitetsarbete. Det framgår också att det finns tydliga skillnader i kvaliteten mellan skolor vad gäller skolornas systematiska kvalitetsarbete. Uppföljningen avseende de skolor som har negativt resultat rekommenderas ske mer strukturerat och regelbundet.

IT i skolan

Stadsrevisionen genomförde år 2014 en granskning av om utbildningsnämnden styr IT i grundskolan på ett sätt som stödjer elevers kunskapsutveckling och om skolorna bedriver ett strategiskt arbete för att använda IT i undervisningen. Granskningen visade att utbildningsnämnden behövde utveckla styrning, uppföljning och kontroll av hur skolorna använder IT i undervisningen, bland annat vad gäller olikheterna i skolornas tillgång till datorer. Ett arbete pågick vid granskningstillfället inom utbildningsförvaltningen med att implementera ett stöd till skolorna i arbetet med digitaliseringen, vilket bedömdes kunna bidra till utvecklingen av nämndens styrning.

En uppföljande granskning visar att nämnden inte i tillräcklig utsträckning förtydligat hur skolorna ska använda, följa upp och utvärdera användningen av IT i undervisningen. Vidare kvarstår olikheterna i skolornas tillgång till datorer. Nämnden har inte samlat resultatet från skolornas genomförda självskattningar och eleverna har inte involverats i användningen av självskattningsverktyget. Därtill har inte resultatindikatorer tagits fram. Positivt är att resultatet från uppföljningen i resultatdiagramerna sammanställts och visat att digitalisering är ett särskilt prioriterat utvecklingsområde.

Köhantering inom förskolan

En granskning har genomförts av om staden säkerställer att hantering av förskoleplatser sker enligt Regler för intagning och plats i förskolan och pedagogisk omsorg i Stockholms stad. Granskningen har omfattat kommunstyrelsen, utbildningsnämnden samt stadsdelsnämnderna Kungsholmen, Spånga-Tensta, Hägersten-Liljeholmen och Östermalm.

Granskningen visar att ansvaret för stadsövergripande styrning och uppföljning avseende köhanteringen inte upplevs vara tillräckligt tydligt. Granskningen visar vidare att samtliga granskade stadsdelsnämnder saknar en tillräcklig kontroll av att stadens regelverk för köhanteringen inom förskolan efterlevs. Den kontroll som görs är att barnomsorgsgarantin uppfylls. Den sammantagna bedömningen är att berörda nämnders uppföljning inte är tillräcklig för att säkerställa att hanteringen av förskoleplatser sker enligt stadens regelverk.

Socialtjänst och äldreomsorg

Utredningstider inom individ- och familjeomsorgen (rapport 2017:7)

En granskning har genomförts av om berörda nämnder har en styrning och uppföljning som säkerställer att förhandsbedömningar och utredningar avseende barn och unga genomförs inom lagstadgad tid. Granskningen har omfattat socialnämnden och stadsdelsnämnderna Enskede-Årsta-Vantör, Hägersten-Liljeholmen, Hässelby-Vällingby och Södermalm.

Granskningen visar att stadsdelsnämnderna i huvudsak klarar tidskravet när det gäller bedömningen av barnet eller den ungas behov av omedelbart skydd inom ett dygn. Dock behöver nämnderna utveckla sin styrning och uppföljning av handläggningsprocessen för att säkerställa att förhandsbedömningar och utredningar avseende barn och unga genomförs inom lagstadgad tid. Utredningstiderna har legat över lagstadgad tid under flera år utan att några åtgärder har vidtagits från stadsdelsnämndernas sida. Även vissa moment i handläggningsprocessen brister och behöver utvecklas för att säkerställa en rättssäker handläggning. Det gäller främst dokumentationen av utredningens planering samt beaktandet av barn och ungas bästa i utredningen. Stadsdelsnämnderna bör också se till att registrering i verksamhetssystemet sker på ett korrekt och enhetligt sätt för att säkerställa tillförlitligheten i stadens redovisning av utredningstider.

Samverkan mellan socialjouren och stadsdelsnämnderna gällande barn och unga

En granskning har genomförts av om det finns en fungerande samverkan och informationsöverföring mellan socialnämndens socialjour och stadsdelsnämnderna gällande barn och unga. Granskningen har omfattat socialnämnden samt stadsdelsnämnderna Bromma, Norrmalm, Rinkeby-Kista och Östermalm.

Granskningen visar att ansvarsfördelningen mellan socialnämnden och stadsdelsnämnderna i huvudsak upplevs som tydlig. Samverkan sker inom ramen för enskilda ärenden, genom stadsövergripande nätverk och genom särskilda referensgrupper som samordnas av socialjouren. Det är dock inte alltid helt tydligt på vilket sätt informationsöverföring mellan socialjouren och stadsdelsförvaltningarna ska ske.

Socialjouren vidarebefordrar i vissa fall anmälningar som inkommer till jouren utan åtgärd när de inte bedöms vara av akut karaktär. Det gör dock att det finns risk för att staden inte uppfyller de lagstadgade kraven gällande att skyddsbedömning ska göras och dokumenteras inom ett dygn i de fall anmälan inkommer under en fredag eller lördag. Den sammantagna bedömningen är att det i huvudsak finns en fungerande samverkan och informationsöverföring mellan socialnämndens socialjour och berörda stadsdelsnämnder, men att det finns behov av att tydliggöra hur samverkan och informationsöverföring ska ske.

Uppföljning av beslutade insatser för personer med funktionsnedsättning

En granskning har genomförts av om nämnderna säkerställer att uppföljning av beslutade insatser för personer med funktionsnedsättning sker på ett systematiskt sätt och i enlighet med stadens riktlinjer för handläggning av insatser enligt lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS). Granskningen har omfattat stadsdelsnämnderna Enskede-Årsta-Vantör, Hägersten-Liljeholmen, Skarpnäck samt Södermalm.

Granskningen visar att två av stadsdelsnämnderna inte i tillräcklig omfattning säkerställer brukarens delaktighet i uppföljningen. En av dessa nämnder har inte heller en systematisk kvalitetssäkring av handläggningen. Vidare har granskade nämnder ingen systematisk kontroll av att samtliga beslutade insatser följs upp minst en gång per år.

Ledningssystem äldreomsorg

En granskning har genomförts av om granskade nämnder har upprättat ett ledningssystem för systematiskt kvalitetsarbete i enlighet med Socialstyrelsens föreskrift och allmänna råd. Granskningen har omfattat äldre- och äldreomsorgens Stockholms Trygghetsjour samt äldreomsorgens hemtjänst i egen regi vid stadsdelsnämnderna Södermalm, Hässelby-Vällingby, Enskede-Årsta-Vantör och Skärholmen.

Granskningen visar att nämnderna inte har upprättat ledningssystem som i alla delar uppfyller de krav som ställs i Socialstyrelsens föreskrift. De granskade nämnderna behöver bland annat tillse att ledningssystem upprättas på avdelningsnivå alternativt i förekommande fall hålla dessa uppdaterade. Nämnderna behöver också säkerställa att dokumentationen omfattar samtliga delar av det systematiska kvalitetsarbetet. Två av de granskade nämnderna behöver även utarbeta planer för den egenkontroll som ska utövas över verksamheten.

Tillgång till patientinformation – Nationell patientöversikt

År 2016 anslöt sig staden till journalföringssystemet Nationell patientöversikt, vilket gör det möjligt för stadens verksamheter att elektroniskt ta del av patientinformation från andra vårdgivare. En granskning har skett om berörda nämnder har en tillräcklig intern kontroll avseende personuppgifter inom ramen för journal-systemet. Granskningen har omfattat äldrenämnden, socialnämnden och Kungsholmens stadsdelsnämnd.

Vid granskningstillfället, nästan två år efter stadens beslut att ansluta sig, är det fem stadsdelsnämnder som inte har börjat använda systemet. Granskningen visar även att nyttjandet av Nationell patientöversikt i de stadsdelsnämnder som använder systemet i flera fall är låg. Äldrenämnden har utarbetat riktlinjer för Nationell patientöversikt, vilka enligt genomförd granskning behöver förtydligas gällande inhämtande av patienters samtycke. Granskningen visar även att socialnämnden och Kungsholmens stadsdelsnämnd bör förbättra kontrollen av loggar avseende användandet av systemet. Kungsholmens stadsdelsnämnd bör också definiera på vilket sätt patienters samtycke kan inhämtas samt följa upp rutinen för samtycke.

Miljö

Miljöprogrammet – Hållbar energianvändning (rapport 2017:9)

En granskning har genomförts av om staden har en tillräcklig styrning och uppföljning av miljöprogrammets övergripande mål ”Hållbar energianvändning”. Förutom kommunstyrelsen har fastighetsnämnden, miljö- och hälsoskyddsnämnden, Stockholms Stadshus AB, Stockholmshem samt SISAB ingått i granskningen.

Förtroendevalda revisorer 2015–2018

Bosse Ringholm (S)
Ulf Bourker Jacobsson (M)
Håkan Apelkrona (MP)
Fredrik Jöngren,
tillträdde 2017-12-11 (C)
Barbro Ernemo (V)
Carolina Gomez Lagerlöf (S)
Birgitta Guntsch (M)
Susann Jensen Engström (S)
Katarzyna Konkol Gullberg (Fi)
Bengt Lagerstedt (M)
Sven Lindeberg (L)
Ulla-Britt Ling-Vannerus (M)
Eva Lundberg (MP)
Inge-Britt Lundin (L)
Amanj Mala-Ali (S)
Lars Riddervik (M)
Gun Risberg (S)
Michael Santesson (MP)
David Winks (KD)
Gunnar Ågren (V)

Granskningen visar att kommunstyrelsens uppföljning av miljöprogrammet har skett i enlighet med programmets intentioner. Styrningen och uppföljningen av miljöprogrammet kan dock utvecklas vad avser förtydliganden av uppföljningsansvarigas ansvar men även av definitioner. Vidare behöver kvalitetssäkringen av den statistik avseende energiförbrukningen som redovisas utvecklas för att bland annat underlätta jämförelser och analyser. Kommunstyrelsen bör även klargöra hur kommunfullmäktige kan få information om hur arbetet med Stockholms miljöprogram fungerar utifrån ett långsiktigt perspektiv. Fastighetsnämnden, som är en stor fastighetsförvaltare i staden, behöver utveckla styrningen och uppföljningen av målet ”Hållbar energianvändning” samt förbättra kontrollen av energiförbrukningen i de fastigheter som förvaltas.

Personal

Kompetensförsörjning inom förskola, skola och socialtjänst (rapport 2018:3)

En granskning har genomförts av om nämnderna har den styrning och uppföljning som krävs för att säkerställa strategisk kompetensförsörjning inom förskola, skola och socialtjänst. Förutom kommunstyrelsen har socialnämnden, utbildningsnämnden samt stadsdelsnämnderna Norrmalm och Skarpnäck ingått i granskningen.

Stadsrevisionen genomförde år 2015 en granskning av stadens kompetensförsörjning. Granskningen visade att det i huvudsak fanns en samlad långsiktig planering för personal- och kompetensförsörjningen. En samlad strategi för hur arbetet skulle bedrivas hade inte tagits fram men ett flertal insatser pågick för att trygga försörjningen på längre sikt. Under 2017 har en granskning genomförts som visar att kommunstyrelsen har utvecklat styrningen avseende stadens kompetensförsörjning sedan den granskning som gjordes år 2015. Nämndernas systematiska kompetensförsörjningsarbete bör dock utvecklas, främst vad gäller kompetensanalys och utvärdering.

Granskningen visar att nämnderna har påbörjat ett arbete med att dokumentera sin strategiska kompetensförsörjning i kompetensförsörjningsplaner, vilka presenteras i samband med verksamhetsplanerna för år 2018. Kommunstyrelsen avser att under 2018 följa upp planerna och utifrån dessa göra en analys avseende stadens långsiktiga kompetensbehov. Kommunstyrelsen rekommenderas att vid framtagande av en strategi för den framtida kompetensförsörjningen i staden, i enlighet med budget 2017, finna former för utvärdering av nämndernas underlag och beakta behov av vägledning.

Upphandling och inköp

Direktupphandling (rapport 2017:8)

En granskning har genomförts av om nämnderna säkerställer att LOU och stadens riktlinjer för direktupphandling följs. Förutom trafiknämnden har Bromma stadsdelsnämnd, Södermalms stadsdelsnämnd och Älvsjö stadsdelsnämnd ingått i granskningen.

I granskningen anger förvaltningarna att de utgår från stadens program och riktlinjer för upphandling och inköp. Emellertid visar granskningen att förvaltningarna inte följer intentionerna i dessa styrdokument. Flertalet av de granskade direktupphandlingarna uppvisar brister. Nämnderna behöver stärka den interna kontrollen av att direktupphandlingar genomförs enligt LOU och stadens riktlinjer för direktupphandling. Vidare behöver dokumentationen förbättras och seriositetskontroll genomföras av de anlidade leverantörerna. Kommunstyrelsen behöver även följa upp nämndernas efterlevnad av riktlinjerna för att utveckla det strategiska arbetet med offentlig upphandling. Vid en översyn av stadens riktlinjer för direktupphandling bör beloppsgränsen och övriga krav kopplat till beloppsgränsen ingå.

Avtalsuppföljning gällande persontransporter

En granskning har genomförts i syfte att bedöma om servicenämnden har en tillräcklig uppföljning av de krav som ställts i avtalen avseende utförande av persontransporter. Granskningen visar att nämnden har en uppföljning av stadens krav samt att avtalsleverantörerna i stor utsträckning följt dessa. Granskningen visar även att nämnden har en tydlig kontaktyta gentemot beställande förvaltningar, brukare och leverantörer samt system för hur erfarenheter från tidigare avtalsperioder ska beaktas i kommande upphandlingar.

Vid granskningstillfället var över 300 underleverantörer anslutna till avtalets leverantörer. Underleverantörerna uppger utföra en majoritet av stadens resor. Granskningen visar att leverantörerna inte fått stadens medgivande att anlita underleverantörer. Medgivande är avhängigt godkänd seriositetskontroll, vilket inte genomförts avseende underleverantörerna. Granskningen visar att nämnden, till viss del, kontrollerar att leverantörerna följer upp sina underleverantörer utifrån stadens krav. Arbetet behöver dock utvecklas till att omfatta samtliga avtalsleverantörer.

Avtalsförvaltning

En granskning har genomförts av fastighetsnämndens avtalsförvaltning. Inriktningen har varit områdena avtalsadministration och avtalstrohet samt om den sker på ett tillfredsställande sätt och i enlighet med LOU samt tillämpningsanvisningar till Stockholms stads program för upphandling.

Granskningen visar att nämnden har en organisation för avtalsförvaltning. Granskningen har omfattat ett urval av leverantörer och visar att i flera fall saknades avtal samt att det i ett par fall skett inköp utifrån gamla avtal. Den sammanfattande bedömningen är att nämndens avtalsförvaltning avseende områdena avtalsadministration och avtalstrohet inte sker på ett helt tillfredsställande sätt. Nämnden rekommenderas att vidta åtgärder för att säkerställa en avtalsförvaltning avseende avtalsadministration och avtalstrohet som sker utifrån LOU och stadens program för inköp och upphandling.

Ansvar och befogenheter

Nämndens delegationsordning

En översiktlig granskning har genomförts av nämndernas delegationsordning och om fördelning av ansvar och befogenheter är tydlig, om beslut fattade på delegation anmäls samt om det finns en tillräcklig uppföljning av kontroll av beslut fattade med stöd av delegation. Sammanfattningsvis visar granskningen att i vissa fall behöver formulering av ansvar och befogenheter förtydligas i delegationsordningen. Åtterrapporeringen av delegationsbesluten till nämnden bör också förbättras och i flera fall finns brister vad gäller kontroll av att alla beslut som fattas med stöd av delegation registreras. Det gäller även kontroll av att beslutsfattandet följer den beslutsordning som gäller enligt delegationsordningen.

Intern kontroll

Intern kontroll i gymnasieskolan

Utbildningsnämnden har ansvar för nämndens interna kontroll. En granskning har genomförts av i vilken utsträckning det interna kontrollsystemet är integrerat i skolenheternas löpande processer. Granskningen visar att det finns vissa brister i nämndens system och rutiner för intern kontroll. Bland annat saknar samtliga gran-

skade skolor rutiner för egenkontroller. Skolorna genomför väsentlighets- och riskanalyser, men granskningen visar att detta arbete inte är tillräckligt systematiserat, prioriterat eller väl förankrat i någon av de granskade skolorna. Ingen av de granskade skolorna har tagit ställning till risken för oegentligheter i sin riskanalys. Nämnden bör försäkra sig om att det interna kontrollsystemet i betydligt större utsträckning integreras i skolenheternas verksamhet och byggs in i enheternas väsentliga processer.

Felaktiga utbetalningar (FUT) av försörjningsstöd Stockholms stad har sedan 2007 bedrivit ett aktivt arbete för att utreda och förebygga felaktiga utbetalningar (FUT) och bidragsbrott vid handläggningen av ekonomiskt bistånd. En granskning har genomförts av om stadsdelsnämnderna bedriver ett systematiskt arbete avseende förebygga, utreda och följa upp FUT vid handläggningen av ekonomiskt bistånd. Granskningen har omfattat stadsdelsnämnderna Farsta, Hässelby-Vällingby, Rinkeby-Kista och Skarpnäck.

Samtliga nämnder utom en bedöms ha ett förebyggande arbete avseende felaktiga utbetalningar (FUT). Två av stadsdelsnämnderna bedöms inte följa stadens anvisningar för FUT-utredningar i tillräcklig utsträckning eftersom de bland annat inte färdigställt FUT-ärenden inom föreskriven tid (åtta månader). En av de granskade nämnderna bedöms i huvudsak bedriva ett systematiskt arbete avseende utreda FUT vid handläggningen av ekonomiskt bistånd.

Fastighetsförvaltning

En granskning har genomförts för att bedöma om fastighetsnämnden har en tillfredsställande styrning och uppföljning av hur fastighetsbeståndets driftnetto (fastighetens intäkter minus kostnader) utvecklats och i vilken utsträckning omförhandling av hyror sker. Granskningen visar att fastighetsnämnden inte använder några nyckeltal för att följa driftnettoutvecklingen, men att ett arbete har påbörjats för att ta fram relevanta nyckeltal. Nämndens indelning i fastighetskategorier bedöms vara för grov för att tydligt kunna särskilja fastigheternas användningsområde och status.

Vidare visar granskningen att det finns 200 fastigheter med negativa driftnetton. Den ekonomiska rapporteringen till nämnden görs på en aggregerad nivå och inte på fastighets- eller fastighetskategorinivå.

Fastighetsnämndens rutiner för styrning och uppföljning av hur fastighetsbeståndets driftnetto utvecklas är delvis tillräckliga. Rutiner för bevakning och omförhandling av externa hyror bedöms vara tillräckliga. Nämnden rekommenderas dock att fortsätta arbetet med att ta fram nyckeltal, att förbättra kategoriseringen av fastigheter utifrån användningsområde och status. Vidare rekommenderas nämnden att utreda de bakomliggande orsakerna till varför vissa fastigheter har negativa driftnetton samt besluta om åtgärder för detta.

Uppföljning och kontroll av löneutbetalningar

En granskning har genomförts gällande stadsdelsnämndernas uppföljning och kontroll av löneutbetalningar. Granskningen har inriktats mot att bedöma om den interna kontrollen avseende registrering av underlag för löneutbetalningar är tillräcklig. Granskningen visar att de kontrollmoment som enligt stadens riktlinjer ska genomföras före löneutbetalning inte genomförs i samtliga fall.

Stadens bolag

Nedan redovisas en sammanfattning av lekmannarevisorerernas bedömning av de mest väsentliga genomförda granskningarna inom stadshuskoncernen. En särskild granskningspromemoria över årets lekmannarevision har överlämnats till respektive bolag. Utöver nedan redovisade granskningar har ett antal övriga fördjupade granskningar genomförts, vilka redovisas i respektive bolags granskningspromemoria.

Ekonomiskt och verksamhetsmässigt resultat

Sammantaget bedöms att bolagen i allt väsentligt har bedrivit verksamheterna på ett ändamålsenligt och från ekonomisk synpunkt tillfredsställande sätt. Bedömningen grundar sig på att det ekonomiska utfallet ligger i nivå med budget och att det verksamhetsmässiga resultatet är förenligt med kommunfullmäktiges mål och ägardirektiv.

Bolagsstyrelserna ska enligt fullmäktiges och koncernstyrelsens beslut uppfylla ett antal bolagsspecifika ägardirektiv. En granskning har skett av hur bolagen arbetar med ett urval av ägardirektiven. Vidare har en granskning skett av dotterbolagens tertialrapporter med inriktning på prognoser över resultat efter finansnetto.

Stockholm Stadshus AB har tagit fram rutiner för ekonomi- och verksamhetsuppföljningen avseende dotterbolagen i det integrerade ledningssystemet (ILS). Sammanfattningsvis bedöms att bolagens prognossäkerhet bör förbättras både när det gäller driftsresultat och investeringar. Granskningen visar även att bolagen arbetar aktivt med att genomföra och uppfylla ägardirektiven. Bolagen har i huvudsak uppnått årsmålen för kommunfullmäktiges indikatorer. Några avvikelser finns dock, bland annat uppnås inte årsmålen för indikatorerna antal påbörjade bostäder samt insamling av matavfall.

Intern kontroll

Den samlade bedömningen, grundad på årets granskning, är att bolagens styrning, uppföljning och kontroll av verksamheten varit tillräcklig. Vissa brister har dock noterats vad gäller direktupphandling.

Bolagsstyrelserna ska utarbeta en internkontrollplan i samband med att verksamhetsplanen/budgeten upprättas. Dotterbolagens arbete med internkontroll har granskats med fokus på kvaliteten i den dokumenterade risk- och väsentlighetsanalysen och att kontrollaktiviteter enligt internkontrollplanen har genomförts. Granskningen av bolagens process för intern kontroll visar att den ger förutsättningar för en kontroll som är aktiv och ändamålsenlig. Arbetet med den interna kontrollen är strukturerat och integrerat i organisationen. För vissa bolag kan dock processen kring risk- och väsentlighetsanalys och framtagande av internkontrollplan utvecklas till att omfatta fler funktioner och verksamheter inom bolaget.

Direktupphandling

En granskning har genomförts av om bolagen har en tillräcklig intern kontroll som säkerställer att LOU och stadens riktlinjer för direktupphandling följs. Alla dotterbolag har ingått i granskningen. Stockholm Vatten och Avfall AB och Stockholm Hamn AB omfattas av LUF (lagen om upphandling inom områdena vatten, energi och transporter och posttjänster). För direktupphandling enligt LUF gäller högre gränsvärden än LOU. En granskning av ett antal direktupphandlingar per bolag har genomförts. För ca hälften av bolagen har brister

noterats i dokumentation och konkurrensutsättning. Exempelvis i dokumentation av motiven till varför man tagit in endast en offert. Bolagen har dock rutiner för att samordna direktupphandlingar och för att säkerställa att beloppsgränsen för direktupphandling inte överskrids. Den sammanfattande bedömningen är, när det gäller åtta av bolagen, att dessa inte har en helt tillräcklig intern kontroll för att säkerställa att LOU/LUF och riktlinjerna för direktupphandling efterlevs. För övriga bolag bedöms att den interna kontrollen är tillräcklig.

Systematiskt brandskyddsarbete

En granskning har genomförts av om bolagen bedriver ett systematiskt brandskyddsarbete i enlighet med gällande lagstiftning och riktlinje för Stockholms stads brandskyddsarbete. I granskningen har AB Stockholmshem, AB Familjebostäder, AB Svenska Bostäder, Stockholm Parkerings AB samt Stockholm Globe Arena Fastigheter AB ingått. Granskningen visar att det finns en dokumenterad organisation för granskade bolags brandskyddsarbete, likväl som en dokumenterad ansvarsfördelning mellan fastighetsägare och hyresgäster. Bolagen bedriver ett i huvudsak systematiskt brandskyddsarbete i enlighet med gällande lagstiftning och riktlinje för Stockholms stads brandskyddsarbete. Det finns en tydlig och kommunicerad organisation för hur det systematiska brandskyddsarbetet ska bedrivas. Uppföljning av arbetet sker kontinuerligt.

Vårt uppdrag

På fullmäktiges uppdrag har vi granskat all verksamhet som bedrivs av Stockholms stads nämnder, bolag och stiftelser i den omfattning som följer av god revisionsred. I granskningen har ingått att pröva om verksamheten inom nämnder, bolag och stiftelser sköts på ett ändamålsenligt och från ekonomisk synpunkt tillfredsställande sätt, om räkenskaperna är rättvisande och om den interna kontrollen är tillräcklig. Granskningen sker i enlighet med kommunallagen, aktiebolagslagen, stiftelselagen, den kommunala redovisningslagen och annan speciallagstiftning samt enligt stadens revisionsreglemente.

Vi är indelade i tre revisorsgrupper med ansvar för olika revisionsområden. Revisorsgrupp 1 ansvarar i huvudsak för kommunstyrelsen samt samordnar koncern- och bolagsgranskning. Revisorsgrupp 2 granskar stadens facknämnder och revisorsgrupp 3 granskar i huvudsak stadsdelsnämnderna.

Våra granskningar sammanfattas i *årsrapporter* för nämnder och *granskningspromemorior* för bolagsstyrelser. Större granskningar redovisas i särskilda *projektrapporter*. En samlad bild av årets granskningar redovisas i denna årsredogörelse.

Den årliga granskningen redovisas till kommunfullmäktige i *revisionsberättelse* för kommunstyrelse och nämnder där uttalande om ansvarsfrihet görs som underlag för fullmäktiges ansvarsprövning. Lekmannarevisorernas *granskningsrapport* för respektive bolag överlämnas till fullmäktige och bolagsstyrelsen/bolagsstämman.